

ÉS MIÉRT KELLETT ÚJRA A THÁLIA?

IRTA: KAZIMIR KÁROLY

1.

Akármerre járok mostanában, gyakran felteszik a kérdést: miért változtattuk meg színházunk nevét? Eleinte meghökkentem. Hogyan lehetséges az, hogy még a színházat szeretőik nagyrésze is tájékozatlan a Thália történetét illetően? Hiszen az ember hajlamos azt hinni: ami őt foglalkoztatja, az mindenből hasonló érdeklődést vált ki.

Legutoljára egy taxisofőrrel beszélgettem — illetve helyesbíték: a taxisofőrök különféle intenzitással, hol támadóan, hol érdeklődve, hol jóindulatúan, de nagyon nyomtatékosan akarják megtudni a változás okát.

Az egyik beszélgetés így zajlott le:

TAXISOFŐR: *Ki volt az a számár (ezt az elnevezést különböző variációk követték), aki átkelesztelte a Jókai Színházat?*

ÉN: (Hirtelen arra gondoltam, Keres Emilre kellene fognom az egészet, de rájöttem, hogy ez nem becsületes... ilyen esetekben a határozottság a fő. Közbevágtam:) *Ne is folytassa, barátom. A tettes én vagyok.*

Csúcsforgalom volt. Épp hogy megúsztuk. Megállítottam a kocsit.

— *Nézze, kérem!* — mondtam. — *Biztos, ami biztos. Beismerésem, látom, megrendítette. Ne tegyük kockára egymás életét. Ezért most itt, a járdaszélen elmesélem Magának: milyen indokok és milyen célok vezettek bennünket...*

2.

A hivatásos magyar színjátszás kezdetétől, a XVIII. század végétől napjainkig — ha

a mindenséghez mérjük az időt —, parányinál is parányibb évmennyiséget számolhatunk. Ha emberöltőben gondolkozunk, erőfeszítésekben, áldozatvállalásokban, fellángolásokban és letörésekben, szívekből, agyakból, idegsejtekből szőtt hozzájárulásokban —, akkor megfoghatóvá válnak az évek. Kontúrokat kapnak a törekvések.

Most azonban nem színház-történetünk ismert oldalairól beszélek, hanem — képletesen szólva —, arról, hogy miért nem vágtuk fel eddig a könyvtárak polcain porosodó vaskos kötetekben azokat a lapokat, amelyek a Thália Társaság nagyszerű történetét rejtik magukban. Azzal kezdeném, ami jogos kérdés: miért nem volt számunkra megfelelő Jókai Mór neve? Talán azért, mert mi nem ismerjük el halhatatlan írónkat? Természetesen nem erről van szó. Azonban Jókai életműve nem a színházzal kapcsolatos működése miatt vált népünk egyik kulturális kincsévé. Nevével — színházi vonatkozásban —, többször visszaélték. Például a 40-es években működött a vurstliban egy nivótlan vállalkozás: a Jókai Műszinkör.

Úgy gondoltuk, helyesebb, ha színházi hagyományainkra építünk a színháznevek kiválasztásánál is. Köztudott, hogy 1945 után szektás túlbuzgalomból megtagadtuk a Vígyszínházat, és elkezdődött a különböző, gyöker nélküli, s éppen ezért állandóan változó színháznevek vég nélküli áradata. Megszűnt ez az abnormális folyamat, és visszakapta nevét az 1896-ban alapított Vígyszínház. De én még abban is bízom, hogy ennek folytatásaként Ditrói Mór is, aki a Vígyszínház művészi megalapítója volt, rövidesen emléktáblát, talán utcát kap, például

abban az utcában, amely a Vígyszínház mellett fekszik, és még mindig a báró Aczél nevet viseli.

Csak az a kor számíthat — és a mi korunk ilyen — a jövő elismerésére, amelyik nem hagyja veszni a művelői igazi értékeit. Mindez azonban a mi új Tháliánk létrejöttének csak a felületi — ha nem is elhanyagolható — indoklása. Meg kell fogalmaznunk, hogy milyen irányban naldunk tovább. Már az első tanácskozásunkon kiderült a megbecsült Jókai-név és a mi elképzeléseink teljes ellentmondásossága. És így jutottunk el — jövőnkhez a múltból merítve biztatást — a Thália Társasáig. Ők a maguk korában megtalálták a beteg test gyógyításának módját, sőt, megtalálták a fiatalító új vérkeringést biztosító életelixirt is: új színműveket (Gorkij, Hauptmann, Ibsen), régi, elfelejtett értékeket — új stílusban, új közönségnek. Ők tartották az első munkáselemlőket hazánkban. Ők akkoriban fájón említették, hogy nem volt olyan érzésük, mintha szüksége lett volna Budapestnek, vagy az országnak erre a lelkes kis csapatra. Ők csakis azt az egyet tudták, hogy a munkát itt kell végezni, a feladatot meg kell oldani, a magyar Thália elmaradt szekerét nekik —, mint Thália papjainak — kell kiemelni a kátyúból. Ha

nem önekik — mint mondták —, hát másnak.

Ma már tudjuk, hogy a társadalmi haladást, a nép érdekét szem előtt tartó, elősegítő és támogató színház álma — nem utópia. A mi céljaink korunk eszméivel gazdagodtak. Nekünk már nem kell megküzdenünk a létfeltételekkel; már arra is van időnk, hogy erőt és biztatást kapjunk azoktól, akik biztatás nélkül, rosszindulat, lekezelés és a század eleji tunya tespedés idején olyan szellemi mozgalmat indítottak el, aminek gyümölcse napjaink életét sugaraitól éri. Érik, és végül is segít tisztázni az eljövendő, napjainkban vajdó szocialista színház fogalmát.

„Igazság a drámaírásban, igazság a színjátszásban” — ez a lényege a mi programunknak is.

És ahogyan Benedek Marcell írta 1907-ben: „A Thália eddigi működésével bebizonyította, hogy nemcsak ő maga haladt becsületesen kitűzött célja felé, de sok szemet felnyitott, sok hasznos vitát provokált, és ezen az úton is használt a magyar művészet fejlődésének.”

A teher, amit hordunk, súlyos. Lehet, hogy mi homokot keverünk Thália időt álló köveihez. De lelkünk mélyén bízunk abban, hogy a súlyos homok néhány aranyrögöt is rejt magában. És, hogy szerény munkánk nem lesz hiábavaló.

3.

Továbbindultunk...

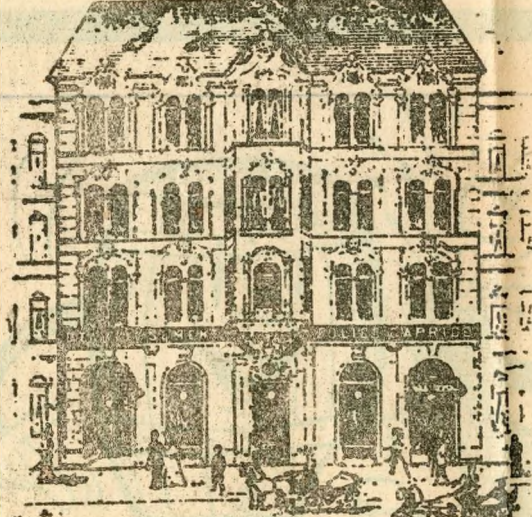
A kocsit megállt a Thália Színház épülete előtt. Kifizettem a busás taxiszámlát, és így búcsúztunk el.

TAXISOFŐR: *A számárért bocsánatot kérek. Most már világosabb előttem a dolog. Ezek után igazán kíváncsi vagyok a Thália előadásaira.*

ÉN: *Az a kérés, mondja el ezt a beszélgetést kollégáinak. Magát pedig meghívom! Látogassa előadásainkat minél gyakrabban...*

Ehhez csak azt tudnám hozzátenni: a meghívás nemcsak a taxisofőrökre vonatkozik.

FOLIES CAPRICE

AHOL A RÉGI THÁLIA TÁRSULAT JÁTSZOTT:
FOLIES CAPRICE (a mai Vidám Színpad épülete)